

Socialdepartementet

Yttrande remiss. SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans**Sammanfattning**

Här följer socialnämnden, Region Gotlands, sammanfattande ställningstaganden avseende remissen SOU 2023:9 Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans.

Yttrande

Socialnämnden ställer sig övergripande positiv till utredningen och bedömer det angeläget att förslagen genomförs. Socialnämnden anser att utredningens förslag om ett samlat statligt huvudmannaskap är i linje med regeringens direktiv om långsiktiga och stabila förutsättningar för en insats av god kvalitet och som präglas av hög rättssäkerhet och möjligheter till uppföljning och kontroll.

Socialnämnden instämmer till stor del i utredningens beskrivning och analys av nuläge och dess framförda förslag, nedan finns specifika kommentarer till utvalda avsnitt.

4.1

Socialnämnden ställer sig positiv till utredningens analys om en huvudman och ställer sig bakom utredningens förslag om ett statligt huvudmannaskap vilket medför förutsättningar för mer likvärdig och rättssäker bedömning av rätten till personlig assistans.

Socialnämnden betonar att ett statligt huvudmannaskap ger en ökad geografiskt rörlighet för de som idag har ett kommunalt beslut om personlig assistans. Medborgare på Gotland med beslut om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS får en ökad trygghet att flytta till fastlandet om hen önskar, och assistansanvändare från fastlandet kan känna sig trygga i samband med flytt till ön.

4.2.5

Socialnämnden ställer sig bakom utredningens ställningstagande om att ett statligt huvudmannaskap kommer att innebära att olika huvudmän behöver samordna sig i större utsträckning. Socialnämnden ser att det finns en liten risk, med ett statligt huvudmannaskap, för att assistansanvändares behov enbart kommer tillgodoses genom assistansersättning. Den enskilde har alltid rätt att ansöka om kommunala insatser. Socialnämnden ser att samordning mellan stat och kommun blir särskilt viktig då kommunerna fortfarande ska ansvara för att insatser som ges enligt LSS samordnas.

4.3

Trots att Socialnämnden anser att huvudmannaskapet ska vara statligt instämmer vi med utredningen om att ett kommunalt huvudmannaskap skulle kunna innebära att man bibehåller kommunernas möjligheter att samordna olika insatser utifrån enskildas behov och lokala förutsättningar.

Socialnämnden anser att farhågorna med ett samlat kommunalt huvudmannaskap klart överväger de fördelar som lyfts fram. Riskerna med ett kommunalt huvudmannaskap är framförallt att den kommunala ekonomin kan påverka myndighetsutövningen. Det finns påtaglig risk att likvärdighet och rättssäkerhet inte säkerställs i utredningar, bedömningar och beslut runtom i landets 290 kommuner. Socialnämnden ställer sig bakom utredningens ställningstagande om att ett samlat kommunalt huvudmannaskap inte skapar förbättrade förutsättningar för likvärdighet över landet.

4.5

Socialnämnden ställer sig positiv till att staten ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Socialnämnden anser att regeringens direktiv om långsiktighet och stabilitet bäst uppnås med ett samlat huvudmannaskap och finansiering hos staten. Socialnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag om att arbetsgivare, utförare av personlig assistans, ska hantera sina egna sjuklöner.

5.3.1

Socialnämnden ställer sig bakom förslaget att en framtida kvalifikation för assistans utgörs av en bedömning utifrån kvalitativa och kvantitativa aspekter kring det stödbehov som i dag ger rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Socialnämnden ställer sig bakom förslaget och delar bedömningen att ha kvar nuvarande kvalifikation efter förändringen är det mest gynnsamma förslaget för individen samt att det går i linje med kraven i FN:s funktionsrättskonvention.

7.5.2

Socialnämnden ställer sig positiv till förslaget att definitionen av vad som avses med god kvalitet för personlig assistans förtydligas i fjärde stycket 6 § LSS. Det är mestadels positivt med användarens förtydligade inflytande över kvaliteten, för att stärka intentionen med assistans.

Samtidigt vill Socialnämnden framhäva att det finns en risk i och med användarens eget ansvar för uppföljning av kvaliteten i och med en form av utsatthet och beroendeställning som ändå kan uppstå för användare gentemot sina assistenter i vissa fall. Utredningen framhäver användarens (eller dennes företrädarens) makt att göra sin röst hörd (voice) och att byta utförare om man inte är nöjd (exit), men i realiteten vill Socialnämnden att man också beaktar att det finns en risk att det finns individer som inte har förutsättningar att företräda sig själv, och där företrädare inte har tillräcklig insyn. Det läggs därmed ett stort ansvar på användare, anhöriga, gode män och förvaltare i och med utredningens tydliggörande att ingen myndighet har ett tydligt ansvar för uppföljning av kvalitet.

I och med att användarens eget ansvar för uppföljning av kvalitet förtydligas betonar Socialnämnden vikten av förslaget att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram stödmaterial i syfte att främja uppföljning av personlig assistans utförs med god kvalitet och att den enskilde får den assistans som denne har behov av.

7.5.4

Socialnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att ansvarig kommun, enligt en ny regel i 15 § 8 LSS, ska anmäla till IVO om den får indikationer på att en assistansanvändares personliga assistans utförs med bristande kvalitet och att kommunen också ska anmäla det till Försäkringskassan. Socialnämnden bedömer att det är angeläget som komplement i uppföljningsansvaret i och med förtydligandet av användarens ansvar för uppföljning. Socialnämnden ställer sig bakom föreslagen ny regel för att nyttja att kommuner ofta har tillgång till information i och med närheten till användarna.

8.2.1

Socialnämnden ställer sig bakom förslag att ny lagstiftning ska träda i kraft 1 januari 2026 och delar bedömningen om att 12 månader förberedelse tid är nödvändigt samt att det är gynnsamt att övergången sker vid ett årsskifte. Socialnämnden anser att det är av stor vikt att SKR är med i planeringen av hur den praktiska överföringen av de kommunala besluten ska genomföras och sträva efter en likhet för kommuner, vilket även kommer att gynna den enskilde assistansanvändaren, även om staten bär huvudansvaret för planeringen.

8.2.2

Socialnämnden ställer sig bakom förslaget att de bedömningar som har gjorts i kommunala beslut överförs i beslut om assistansersättning hos Försäkringskassan. Socialnämnden ser en risk då det, eventuellt i enstaka fall, kan finnas användare som har gamla beslut på insatsen 9 § 2 LSS där det inte går att få fram samtliga nödvändiga handlingar som kan komma att krävas vid en överföring. Socialnämnden önskar i god tid få information om vilka handlingar som skall med.

Socialnämnden

Håkan Ericsson
Ordförande Socialnämnden

Marica Gardell
Socialdirektör